

Часопис за геополитику и међународне односе
УДК 323.1(=163.41)
ISSN 1820-4996

НАЦИОНАЛНИ ИНТЕРЕС NATIONAL INTEREST

Година XXII
vol 54.
Број 2/2026.

НАЦИОНАЛНИ ИНТЕРЕС NATIONAL INTEREST

ЧАСОПИС ЗА ГЕОПОЛИТИКУ И МЕЂУНАРОДНЕ ОДНОСЕ

ISSN 1820-4996 УДК 323.1(=163.41)

Број 2/2026. год. XVII vol. 54 стр. 1-230

Часопис покренут поводом 200 годишњице

савремене српске државности.

Часопис излази три пута годишње.

Издавач:

Институт за политичке студије

Адреса:

Добрињска 11, Београд

Телефон: 3349-205

Email: ips@ips.ac.rs ni@ips.ac.rs

Оснивачи часописа:

Проф. др Милан Матић и Др Живојин Ђурић, научни саветник

Главни и одговорни уредник:

Др Миломир Степић, научни саветник, Институт за политичке студије, Београд, Србија

Заменик главног и одговорног уредника:

Др Вања Глишин, научни сарадник, Институт за политичке студије, Београд, Србија

Редакција:

Др Љубодраг Димић, академик, (Српска академија наука и уметности, Београд, Србија);

др Часлав Оцић, академик, (Српска академија наука и уметности, Београд, Србија);

Ph.D. Wiktor Hebda, (Assistant Professor at Department of National Security, Institute of Political Science and International Relations, Faculty of International and Political Studies, Jagiellonian University in Krakow, Poland);

др Александар Гронски, доцент (Духовна академија у Минску, Белорусија); Prof. Paed Dr. Miroslav Kmet' (Faculty of Arts, University of Matej Bel, Banská Bystrica, Slovakia); Doc. PhDr. Marek Symý (Faculty of Arts, Department of History, University of Matej Bel, Banská Bystrica, The Slovak Republic);

др Дејан Михаиловић, редовни професор (University Tecnológico de Monterrey, Faculty of Social Sciences, México);

др Зоран Милошевић, научни саветник (Институт за политичке студије, Београд, Србија);

др Јован Базић, редовни професор (Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Учитељски факултет, Србија); др Душан Пророковић, научни сарадник (Институт за међународну политику и привреду, Београд, Србија);

др Марко Пејковић, научни сарадник (Институт за политичке студије, Београд, Србија); др Александар Врањеш, доцент (Факултет политичких наука, Бања Лука, Република Српска – БиХ);

др Жељко Будимир, доцент (Факултет политичких наука, Бања Лука, Република Српска – БиХ)

Секретари Редакције:

МА Бојана Секулић, истраживач сарадник, Институт за политичке студије, Београд, Србија;

МА Саво Симић, истраживач сарадник, Институт за политичке студије, Београд, Србија

Савет часописа:

Др Славенко Терзић, академик (Српска академија наука и уметности, Београд, Србија); др Борис Милосављевић, научни саветник (Балканолошки институт САНУ, Београд, Србија); др Момчило Суботић, научни саветник (Институт за политичке студије, Београд, Србија); др Милош Ковић, редовни професор (Филозофски факултет Универзитета у Београду, Србија); др Ирина Атанасијевић, редовни професор (Филолошки факултет Универзитета у Београду, Србија); др Миша Ђурковић, научни саветник (Институт за европске студије, Београд, Србија); др Ђуро Бодрожић, виши научни сарадник (Институт за политичке студије, Београд, Србија); Проф. др Станислав Степанов, академик (члан Руске академије наука); др Дејан Јовановић, доцент (Факултет политичких наука, Београд, Србија); др Наталија Белоус, доцент (Брјански државни универзитет); др Владислав Кучмисти, доцент (Белгородски државни истраживачки универзитет); др Михаил Лобанов, доцент (Белгородски државни универзитет, Русија).

Лектура и коректура

Ања Маљевић

Прелом и штампа:

Комазец, Инђија

Тираж: 50 примерака

Радове објављене у овом часопису није дозвољено прештамповати, било у целини, било у деловима, без изричите сагласности издавача. Оцене изнесене у чланцима лични су ставови њихових писаца и не изражавају мишљење нити уредништва, нити установа у којима су аутори запослени.

НАЦИОНАЛНИ ИНТЕРЕС NATIONAL INTEREST

САДРЖАЈ

ТЕМА БРОЈА:

ГЕОПОЛИТИЧКЕ, ОДБРАМБЕНО-БЕЗБЕДНОСНЕ И ИДЕНТИТЕТСКЕ ДИМЕНЗИЈЕ СТВАРНОСТИ

Вељко Благојевић

ОД ИЗГРАДЊЕ ПОВЕРЕЊА ДО СТРАТЕШКОГ
НЕПОВЕРЕЊА: ОГРАНИЧЕЊА ОДБРАМБЕНЕ
ДИПЛОМАТИЈЕ У ОДНОСИМА РУСИЈЕ И ЗАПАДА7-29

Александар Павић

АЛГОРИТАМСКО ОДВРАЋАЊЕ: НОВА СТРАТЕГИЈСКА
ЛОГИКА У ЕРИ ВЕШТАЧКЕ ИНТЕЛИГЕНЦИЈЕ.....31-52

Немања Вукчевић

СЕКУРИТИЗАЦИЈА МИГРАЦИЈА И ИНСТИТУЦИОНАЛНА
ТРАНСФОРМАЦИЈА – ОД МОДЕЛА ИНТЕГРАЦИЈЕ КА
ДИГИТАЛНОЈ КОНТРОЛИ СА ОСВРТОМ НА РУСКУ
ФЕДЕРАЦИЈУ53-71

Ђорђе Стојановић

ПОЛИТИКЕ КАРБОНСКИХ/УГЉОВОДОНИЧКИХ
ДЕМОКРАТИЈА: НАФТА КАО ПОЛИТИЧКИ
(МЕТА-)НАРАТИВ73-92

Владица Тодоровић

КОМУНИСТИЧКИ АТЕИЗАМ И ИСЛАМСКА РЕЛИГИЈА
КАО ФАКТОРИ ОДВАЈАЊА КОСОВА И МЕТОХИЈЕ ОД
СРБИЈЕ93-113

Миломир Исаиловић, Дејан Михајловић

ИЗРАЕЛСКИ КОНЦЕПТ КАМПАЊЕ ИЗМЕЂУ РАТОВА:
РАЗВОЈ, ДОМЕТИ И ОГРАНИЧЕЊА115-134

Ивана Влашковић

ОНТИЧКО УПРОСТОРАВАЊЕ БАЛКАНСКОГ
ИДЕНТИТЕТА У ВИРТУЕЛНОМ ПРОСТОРУ135-160

Никола Лазић, Габријела Грујић

МУЗИКА КАО ИНСТРУМЕНТ КОНСТРУКЦИЈЕ И
АРТИКУЛАЦИЈЕ НАЦИОНАЛНОГ ИДЕНТИТЕТА161-184

Марија Докић

ХАРМОНИЈА: УЛТИМАТИВНА ВОДЕЋА СИЛА У ДЕЛУ
ЛАЗЕ КОСТИЋА И МИЛУТИНА МИЛАНКОВИЋА НА
ЕВРОПСКОЈ ПОЛИТИЧКОЈ СЦЕНИ.....185-204

CONTENT

THIS ISSUE'S THEME:

GEOPOLITICAL, DEFENSE-SECURITY AND IDENTITY DIMENSIONS OF REALITY

Veljko Blagojević

FROM TRUST-BUILDING TO STRATEGIC
DISTRUST: LIMITATIONS OF DEFENSE DIPLOMACY
IN RUSSIA-WEST RELATIONS7-29

Aleksandar Pavić

ALGORITHMIC DETERRENCE: A NEW STRATEGIC
LOGIC IN THE ERA OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE31-52

Nemanja Vukčević

SECURITIZATION OF MIGRATION AND INSTITUTIONAL
TRANSFORMATION – FROM THE INTEGRATION
MODEL TO DIGITAL CONTROL WITH REFERENCE
TO THE RUSSIAN FEDERATION53-71

Dorđe Stojanović

POLITICS OF CARBON/HYDROCARBON DEMOCRACIES:
OIL AS A POLITICAL (META-)NARRATIVE73-92

Vladica Todorović

COMMUNIST ATHEISM AND ISLAMIC RELIGION
FACTORS THE SEPARATION OF KOSOVO AND
METOHIJA FROM SERBIA93-113

Milomir Isailović, Dejan Mihajlović

THE ISRAELI CAMPAIGN BETWEEN THE WARS
CONCEPT: EVOLUTION, SCOPE, AND LIMITATIONS115-134

Ivana Vlašković

ONTIC SPACING OF BALKAN IDENTITY IN
VIRTUAL SPACE135-160

Nikola Lazić, Gabrijela Grujić

MUSIC AS AN INSTRUMENT FOR THE CONSTRUCTION
AND ARTICULATION OF NATIONAL IDENTITY161-184

Marija Dokić

HARMONY: THE ULTIMATE GUIDING FORCE IN THE WORKS
OF LAZA KOSTIĆ AND MILUTIN MILANKOVIĆ ON THE
EUROPEAN CULTURAL AND POLITICAL STAGE.....185-204

*Немања Вукчевић**

Институт за српску културу Приштина – Лепосавић

СЕКУРИТИЗАЦИЈА МИГРАЦИЈА И ИНСТИТУЦИОНАЛНА ТРАНСФОРМАЦИЈА – ОД МОДЕЛА ИНТЕГРАЦИЈЕ КА ДИГИТАЛНОЈ КОНТРОЛИ СА ОСВРТОМ НА РУСКУ ФЕДЕРАЦИЈУ

Сажетак

Предмет рада је преобликовање институционалне парадигме управљања миграцијама у условима појачане секуритизације и дигитализације безбедносних пракси. Полазећи од противречности између економске потребе држава за миграционим ресурсима и ограничене ефикасности либералних интеграционих модела, анализира се помак од социјално-политичких механизма адаптације ка безбедносно-технолошком моделу управљања мобилношћу. Циљ рада је да испита на који начин секуритизациони дискурс, операционализован кроз дигиталну структуру надзора и правни оквир редистрибуира институционалне надлежности и преобликује свакодневни статус миграната. Теоријски приступ интегрише теорију секуритизације Копенхагенске школе са критичким увидима који анализу усмеравају ка институционалним праксама, алгоритамским режимима контроле и концепту *governmentality*. Методолошки оквир обухвата дискурс-анализу стратешких докумената и нормативно-правног поретка који регулише биометријску идентификацију и управу. Као аналитички

* Имејл адреса: nemanja.vukcevic@iskp.ac.rs; ORCID 0000-0003-3682-3888.

индикатор разматра се пример Руске Федерације. Резултати указују да секуритизација миграција више не остаје на нивоу дискурса, већ се институционално учвршћује кроз биометризацију, дигиталне регистре и алгоритамске механизме селекције. Овај помак означава прелаз са територијално засноване контроле ка управљању мобилношћу путем података, при чему се економска потреба за миграционим ресурсима више не разрешава интегративним политикама, већ технолошки посредованим механизмом управљања ризиком. Закључује се да се на тај начин успоставља конфигурација дигиталне секуритизације у којој граница престаје да буде фиксна територијална линија и постаје мобилна, а дигитални податак основна јединица интервенције.

Кључне речи: секуритизација миграција, институционална трансформација, биометријска идентификација, дигитални регистри, концепт владавине, Русија.

У савременом контексту међународне миграције се у све већој мери појављују као политички и безбедносно релевантан феномен, будући да доприносе етничкој и културној разноврсности која може довести у питање устаљене представе о националном идентитету и друштвеној кохезији у земљама пријема (Castles and Miller 2009). Оне су својеврсни катализатор прекограничних кретања, јер са једне стране обезбеђујући прилив људског капитала неопходног за функционисање савремених економија, а са друге стране активирају социокултурне изазове које заједнице пријема могу, и неретко и тумаче као претњу сопственој стабилности.

Класични интеграциони модели, засновани на претпоставци привремене радне миграције или постепене асимилације, показали су се структурно ограниченим, будући да се миграциони процеси развијају као дуготрајни и колективни облици насељавања који воде формирању етничких мањина, а не нужно аутоматској социокултурној адаптацији (Castles and Miller 2009). Сасен (Sassen 2006) показује да се у условима глобализације граница делимично „уграђује” у институционалне и урбане просторе, посебно у великим градовима, где се концентришу и глобални капитал и мигрантске популације, што ове просторе чини стратешким тереном асиметрија и потенцијалних тензија унутар нације-државе (314–331, 432–433).

У том контексту, није сасвим неочекивано да институционалне реакције држава на миграцију временом добијају безбедносни карактер.

Научни проблем овог истраживања лежи у растућој противречности између објективне потребе држава за миграционим ресурсима и ограничене ефикасности класичних институција интеграције. Као један од одговора на овај изазов јавља се секуритизација миграције, односно процес у којем се одређено питање „помера из оквира уобичајених правила игре” и артикулише као егзистенцијална претња референтном објекту, чиме се легитимишу ванредне мере и поступци изван редовних политичких процедура. У том смислу, миграција више не остаје питање јавне политике у домену социјалне или економске регулације, већ се уводи у регистар безбедности где се, сада логично, оправдавају изузетни инструменти контроле и интервенције. Разлика између политизације и секуритизације управо се огледа у томе што секуритизација подразумева представљање питања као егзистенцијалне претње која захтева хитну реакцију и суспензију уобичајених процедура (Buzan, Wæver and de Wilde 1998, 23–24). Важно је нагласити да се овај заокрет у раду анализира не као нормативно оправдана политика, већ као политичко-административни процес кроз који се миграција артикулише у регистру несигурности и уводи у домен техника управљања. ”Знање о безбедности није само аналитичка перспектива, већ политичка техника уоквиравања политичких питања у логици преживљавања” (Huysmans 2006, 12).

У Руској Федерацији дати заокрет добија изразите институционалне обресе током периода 2023–2026. године. Док је претходна фаза била обележена покушајима адаптације миграната кроз социјалне механизме, тренутне правно-политичке трајекторије указују на јачање безбедносних инструмената и дигиталних технологија надзора, у складу са ширим глобалним трендовима дигитализације управљања ризиком и мобилношћу.

ТЕОРИЈСКА ОСНОВА СЕКУРИТИЗАЦИЈЕ У УПРАВЉАЊУ МИГРАЦИЈАМА

Фундаментални помак у управљању миграционим процесима може се аналитички сагледати кроз теорију секуритизације Копенхагенске школе. У овој концептуализацији, безбедност се не

третира као објективно стање већ као процес у којем одређени актери артикулишу друштвени феномен као егзистенцијалну претњу. Та артикулација представља *securitizing move*, односно измештање питања из домена уобичајене политике и тиме легитимише примену изузетних мера. Међутим, сама изјава није довољна. Секуритизација је остварена тек уколико релевантна публика прихвати ову интерпретацију и тиме омогући институционалну примену ванредних поступака. Стога је безбедност овде дефинисана као интересубјективни процес конструисања претње кроз интеракцију између секуритизујућег актера и публике (Buzan, Wæver and de Wilde 1998, 25–26, 31, 41).

Савремена литература указује да редукција секуритизације искључиво на дискурзивни ниво може бити теоријски недовољна. Социолошка варијанта секуритизације, како је формулише Балзак (Balzacq 2011), не одбацује значај говорног чина, али одступа од његове редукције на самодовољни механизам производње безбедности. Док говорни чин представља иницијалну артикулацију претње, секуритизација се као процес остварује тек кроз интересубјективну динамику прихватања и институционализације. Она се разуме као „артикулисани склоп пракси” у којем се хеуристички инструменти (метафоре, политички алати, емоционални репертоари) контекстуално мобилишу ради конструисања перцепције критичне рањивости референтног објекта (3), при чему успех зависи од прихватања „оснажујуће публике која одобрава” и конкретно подржава примену изузетних мера (8–9). Стога секуритизација подразумева ко-зависност агенса и контекста и делује унутар конкретне конфигурације односа моћи и институционалних пракси, а не искључиво у равни језичке перформативности (1–2). Флојд (Floyd 2019) уводи још једну димензију у теорију секуритизације, тврдећи да секуритизација није само аналитички опис процеса већ и мора бити предмет етичке процене и допустив искључиво уколико заиста постоји „објективна егзистенцијална претња” и уколико су мере безбедности пропорционалне, усмерене и најмање штетне у односу на циљ заштите (50–52, 75–82, 153–157).

У развоју критичких приступа безбедности, Биго (Bigo 2008) помера фокус са секуритизације као искључиво говорног чина на поље институционалних пракси и професионалаца безбедности. Он показује да управљање миграцијама функционише кроз производњу „поља нелагоде” у којем се мобилне популације

позиционирају као потенцијално ризичне. Безбедност се тако не заснива на универзалном надзору, већ на селективном профилисању, филтрирању и административном означавању група које се перципирају као претња, чиме се гради диференцијални режим контроле (10–48), а миграције позиционирају у перспективи трајне сумње. Наведена теоријска перспектива користи се ради аналитичког испитивања начина на који процеси секуритизације производе институционалне промене у области безбедности и управљања миграцијама, те како се оне концептуално утемељују и институционализују.

Методолошки, рад је квалитативно теоријско истраживање засновано на дискурсу-анализи стратешких докумената, нормативно-правног и институционалног оквира управљања миграцијама. Аналитички корпус обухвата концепцијске документе миграционе политике Руске Федерације, федералне законе, указе председника, подзаконске акте и институционалне мере усвојене у периоду 2023–2026. године. Анализа је усмерена на испитивање начина на који се секуритизациони дискурс институционализује кроз правне, административне и дигиталне механизме контроле. Русија је одабрана као аналитички индикатор институционалних промена јер у концентрисаном облику испољава процесе који су предмет анализе. Истраживање има за циљ теоријско и институционално разумевање механизма дигиталне секуритизације и њихових последица по савремене моделе управљања мобилношћу.

ДИГИТАЛНА КОНТРОЛА И СОЦИЈАЛНО-ПОЛИТИЧКЕ ПОСЛЕДИЦЕ

Трансформација миграционе политике добија конкретан институционални израз и кроз дигиталне инструменте дисциплиновања. Иако идеја паноптикума, отелотворена у архитектури Бентама (*Bentham*), датира из времена у којем дигиталне технологије нису биле ни предмет маште, Фуко (*Foucault* 2008), ипак, сасвим оправданом и успешном аналогијом пресликава овај концепт у савремени тренутак. Он показује да је суштина дисциплинарне моћи у *сталном стању видљивости* које омогућава „аутоматско функционисање моћи”, па тако субјект, свестан могућности да је увек посматран, почиње сам да регулише сопствено понашање (141–149). Видљивост постаје „замка”, јер надзор више

не мора бити непрекидно актуалан, довољна је његова структурна могућност (141–150). На тај начин се дисциплина интернализује и прераста у трајни механизам социјалне самоконтроле (166–170). Као што је код Бентама просторна организација затвора стварала перманентни осећај надзора без видљивог надзорника, тако данас ту функцију преузима дигитална архитектура, форма јесте измењена, али принцип је непромењен (Bentam 2014). Механизми друштвене контроле препознати су „као један од ефикасних алата за регулацију у сајбер простору” (Luknar 2022, 147).

Лион (Lyon 2007) савремени надзор дефинише као систематско прикупљање и обраду података ради управљања популацијама, при чему централно место заузима процес „социјалног сортирања”. Надзор више није једноставно посматрање, већ механизам класификације и профилисања којим се појединци и групе категоришу према ризику, вредности или пожељности. Таква категоризација производи директне социјалне и политичке последице и доводи до „дискриминаторног третмана различитих група у зависности од њихових података и профила” (256).

Дакле, све се извршава неприметно преко система података и алгоритама, а дисциплина и контрола технолошки је структурирана. Савремене државе се све више ослањају на вештачку интелигенцију и остале најсавременије технологије, „које имају критичну улогу” (Luknar 2025, 49) у трансформацији миграција. Амур (Amoore 2013) уводи додатну концептуалну ескалацију и показује да савремене безбедносне политике све више почивају на алгоритамским техникама обраде података које омогућавају деловање унапред, пре него што се догађај уопште оствари. Ослањајући се на праксе рударење података, безбедносне институције делују „превентивно, унапред у односу на могући догађај”, при чему се одлуке доносе не на основу строге вероватноће већ кроз „процењивање посредством рачунарске обраде” и асоцијативне алгоритме који артикулишу могуће будуће сценарије (42–43, 50–51). У том смислу, како Амур истиче, одлуке се све више заснивају на „замисљање могућих исхода”, односно на политичкој артикулацији могућих исхода који тек треба да се догоде (37). Савремена секуритизација се тако помера са дискурзивног проглашавања претње ка технолошкој конструкцији ризичних будућности које постају основ за интервенцију.

Фукоов концепт владавине (*governmentality*), управљање премешта са суверене власти ка регулацији животних процеса

и понашања на нивоу популације (Foucault 2008, 22). Ова трансформација праћена је успостављањем „режима истине” који омогућава да се праксе управљања процењују у категоријама истинитог и неистинитог, што представља основ за саморегулацију и унутрашње ограничавање власти (17–18). Алгоритамски системи процене ризика представљају савремену технолошку дигиталну артикулацију управо такве рационалности управљања.

Иако је у изворној анализи надзорни капитализам, пре свега економски пројекат, тржишно оријентисана архитектура чији је циљ монетизација предиктивних производа и оптимизација профита (Zuboff 2019, 68–69), сличну технолошку инфраструктуру евидентирамо у домену државне миграционе или безбедносне политике, где се задржава инструментаријска логика модификације понашања, али се *телос* помера са профитне оптимизације ка управљању ризиком, регулацији популација и политичкој контроли. Док надзорни капитализам подређује понашање тржишној рационалности, државна дигитална секуритизација подређује га безбедносној рационалности, користећи исте технолошке механизме екстракције, класификације и интервенције.

Изузетно је важно нагласити да се ове трансформације техника дигиталне контроле не задржавају само на нивоу управљачких инструмената, већ производе дубоке социјално-политичке последице. Када се управљање миграцијом структурира кроз алгоритамску и безбедносну рационалност, мења се и вредносни оквир интеграције, доводећи у питање либералне претпоставке на којима су почивале класичне теорије мултикултурализма, унутар којих се дефинишу интеграција, припадност и културна различитост.

Класичне теорије мултикултурализма, засноване на политици признања и очувању културног идентитета, формулисане су у радовима Тејлора (*Taylor*) и Кимлике (*Kymlicka*). Тејлор (1994) аргументује да је признавање културних идентитета нормативни захтев правде у модерним либералним друштвима (25–74). Идентитет је, према њему, дијалогски формиран, те неправедно непризнавање производи моралну повреду и друштвену маргинализацију. Кимлика (1995) ову линију аргументације даље разрађује као компатибилност колективних права мањина са либералним принципима индивидуалне слободе и анализира

нормативне основе правичности према мањинским заједницама (10, 34, 107).

Међутим, у условима све интензивније дигиталне контроле и алгоритамског управљања миграцијама, овај модел заснован на политици признања суочава се са структурним изазовима. Безбедносна рационалност, која операционализује управљање кроз базе података, биометријске идентификаторе и дигиталне регистре, постепено помера фокус са културне равноправности ка управљивости и предиктивности ризика. Социјално-политичка последица таквог помака јесте релативизација нормативног приоритета признања у корист контроле.

У том контексту, Модуд (Modood 2007) настоји да трансформише мултикултурализам у правцу грађанске идеје, наглашавајући институционалну интеграцију, држављанство и јавну одговорност као услове његове одрживости. Слично томе, Парех проширује теоријску расправу указујући да мултикултурализам није само политика признања културних разлика, већ и процес преобликовања политичке заједнице кроз интеркултурни дијалог и нормативну рефлексiju. Из перспективе мултикултурализма, политичка заједница не може бити заснована искључиво на једној културној или идеолошкој традицији, већ се обликује кроз дијалогско усклађивање различитих вредности, идентитета и облика припадности. У том смислу, Парех указује да мултикултурализам задржава достигнућа либералне традиције, али истовремено превазилази њена ограничења настојећи да успостави равнотежу између универзалних политичких принципа и културне различитости (Parekh 2006, 337–341). Ипак, за разлику од класичне политике признања, оба аутора наглашавају да признавање културних разлика не може остати искључиво на симболичком нивоу, већ мора бити повезано са институционалним механизмима, грађанством и организацијом заједничког политичког живота.

Тако се у добу дигиталне контроле појављује контраст. Док Тејлор и Кимлика полазе од нормативног примата признања и заштите културних идентитета, савремени институционални оквир, обликован безбедносним и технолошким инструментима, тежи ка рационализацији, категоризацији и управљању популацијама. Социјално-политичка последица тог процеса није нужно напуштање мултикултурализма, али јесте његова изразита трансформација, од модела заснованог на симболичком признању ка моделу у

коме дигитална инфраструктура посредује услове припадности, интеграције и контроле.

РУСИЈА КАО АНАЛИТИЧКИ ИНДИКАТОР

Избор Русије као аналитичког индикатора у нашем раду условљен је актуалним и изузетно оштрим прелазом са режима максималних повластица (*режим наибольшего благоприятствования*) миграната ка рестриктивном моделу контроле и безбедносној парадигми. Смањење дозвољеног удела страних радника по делатностима, у складу са Уредбом Владе РФ од 16.12.2024. (Постановление Правительства Российской Федерации 2024, № 1796), обухваћена је 21 федерална јединица РФ. У појединим делатностима и регионима ова квота је снижена на 0% (нпр. одређене услуге путничког превоза и такси делатност). При томе за више трговинских делатности уведена је потпуна забрана ангажовања страних радника у готово свим федералним јединицама РФ (малопродаја лекова у апотекама; малопродаја у нестационарним објектима и на пијацама; остала малопродаја ван продавница, киоска и пијаца), изузев Чељабинске области. Поред федералног оквира, додатна ограничења установљена су и на регионалном нивоу, укључујући Амурску област, Краснодарски крај, Калужку, Магаданску, Рјазањску, Самарску, Свердловску, Тулску и Чељабинску област. Континуитет поштрвавања наставио се и 2026. године (Постановление Правительства Российской Федерации 2025, № 1995).

Иницијалном капислом званично је означен терористички напад у „Крокус Сити Холу” 22. марта 2024. године, извршен од стране миграната из Средње Азије, у којем је погинуло 145 лица, а више од 550 рањено (Администрация Президента России 2024). Иако се Русија и раније често суочавала са *тероризмом*, нарочито северно-кавказког, чињеница да су извршиоци овог пута били радни мигранти из Средње Азије, од којих су неки стекли и држављанство РФ, изазвала је снажан друштвени потрес. Радикализација дела ових миграната доводи се у везу са учешћем држављана из региона у сиријском конфликту од 2011. године на страни ИСИС-а.

Није, међутим, довољно говорити тек о корекцији миграционе политике, јер у односу на ранији период, реч је о преласку са парадигме социјално-економске интеграције (Указ

Президента Российской Федерации 2018, № 622) ка секуритизацији миграције (Указ Президента Российской Федерации 2025, № 738), институционализованој убрзаним усвајањем више од двадесет нормативно-правних аката којима су пооштрена правила боравка странаца и одговорност у овој сфери. Терористички напад послужио је као акт артикулације егзистенцијалне претње, чиме је омогућено премештање миграције из домена социјално-економске политике у домен изузетних безбедносних мера, што одговара логици секуритизације.

У сфери дигитализације секуритизације посебно се издваја увођење мобилних апликација са обавезном геолокацијом као инструмента надзора у реалном времену. Први део тест-програма, започет у Москви у септембру 2025. године, подразумевао је потврду боравка путем дигиталне платформе *RuID*, чиме је надзор пребачен у режим континуираног праћења у целој Московској области (Постановление Правительства Российской Федерации 2024, № 1510). Истовремено, у остатку Русије дигитални идентитет постаје услов приступа основној савременој друштвеној комуникацији, док се одбијање давања података интерпретира као сигнал непоузданости. Коришћење броја мобилног телефона, односно добијање СИМ картице, условљено је давањем комплетних биометријских података (Федеральный закон 2024, № 303-ФЗ). Увођење обавезне биометријске идентификације може се довести у везу са тезом о трансформацији појединца у „голо тело”, чији се политички субјективитет редукује на биолошке податке интегрисане у систем државног надзора (Agamben 2008). Институционална контрола се тиме трансформише из дискретне и тренутне у континуирану, док се државна граница детериторијализује и инкорпорира у дигитални профил мигранта, претварајући паметни телефон у терминал за државни надзор, те савремена граница функционише као мобилна граница коју мигранти носе са собом. Безбедност се тако преводи у режим административне, дигиталне и биометријске регулације статуса.

Други део тест-програма, започет 1. септембра 2025. године, односи се на увођење новог механизма миграционог евидентирања за држављане више постсовјетских држава који борава у Москви и Московској области на раду. Мигранти су обавезни да инсталирају мобилну апликацију „Амина”, која путем геолокације омогућава органима унутрашњих послова да на даљину прате место редовног

боравка и његове промене (Федеральный закон 2025, № 121-ФЗ). Преношењем надзора у режим алгоритамске и геолокационе контроле у реалном времену, миграција се институционално трансформише у поље сталне безбедносне сумње, што одговара дисциплинарној и секуритизационој рационалности управљања.

Током целе 2025. године и друге нормативне интервенције проширују обим контроле. Истеком рока миграционе амнестије (Указ Президента Российской Федерации 2024, № 1126) страни држављани који нису легализовали свој статус обавезни су да напусте РФ, уз могућност примене протеривања. За поједине миграционе услуге уведена је државна такса, које су до тада били бесплатне (Федеральный закон 2025, № 271-ФЗ). Укидањем праксе виза-ран (*visa run*) ограничењем боравака на 90 дана додатно се сужава простор формалне легалности (Федеральный закон 2025, № 329-ФЗ). Новина је и да функционише регистар контролисаних лица, који у случају губитка законског основа за боравак ограничава права странаца (пребивалиште, имовина, банкарске операције и др.) до напуштања земље, чиме институционална контрола поприма карактер алгоритамске ексклузије, те тако право на легално постојање у физичком простору непосредно зависи од статуса у дигиталном систему Министарства унутрашњих послова (Федеральный закон 2024, № 260-ФЗ). Продужавањем рока брака са држављанином РФ на три године као услова за добијање сталног боравака по поједностављеној процедури, као и забраном приватним универзитетима да спроводе испите из руског језика, историје и законодавства (као услов за стални боравак или држављанство), појачава се регулативна селекција приступа статусу (Федеральный закон 2024, № 358-ФЗ). Уведено је и обавезно тестирање деце страних држављана из руског језика при упису у школе, уз проверу законитости боравака родитеља, чиме се контрола проширује и на сферу образовања (Федеральный закон 2025, № 314-ФЗ; Федеральный закон 2024, № 544-ФЗ). Истовремено, службена лица МУП-а РФ овлашћена су да у ванпарничном поступку доносе одлуке о административном протеривању странаца и да их задржавају до 48 часова, док прекршаји у режиму боравака представљају основ за протеривање, а кривична дела учињена током незаконитог боравака третирају се као отежавајућа околност (Федеральный закон 2024, № 248-ФЗ). У току су блокирање сајтова који рекламирају незаконите услуге мигрантима, затим повећање новчаних казни за правна лица

(од 5 до 60 милиона рубаља), и измене Кривичног законика РФ ради поопштравања казни за организовање нелегалне миграције, што додатно учвршћује репресивни потенцијал (Законопроект 2025, № 729111-8).

Сумарно, видљива је трансформација управљања миграцијом из класичне правно-регулаторне процедуре у режим сталне административне проверљивости, у којем се статус странца одржава кроз дигитално посредовану евиденцију, ограничење приступа правима и убрзану репресивну реакцију, што представља институционалну артикулацију секуритизације на нивоу управљачке инфраструктуре. Представљене мере показују да секуритизација миграције у савременој Русији није само нагли дискурзивни заокрет након кризе, већ свеобухватна институционална реконфигурација – од нормативно-правних ограничења и административне репресије до алгоритамске и геолокационе контроле – којом се миграција измешта из социјално-економске у безбедносну парадигму управљања. Мигрант престаје да буде превасходно економски ресурс и постаје објекат превентивног надзора, а миграциона политика трансформише се у инфраструктуру континуиране безбедносне рационалности.

Секуритизација овде функционише, не само као одговор на објективне ризике, већ и као средство легитимизације проширене државне интервенције. Слабљење деловања цивилних институција одговорних за тржиште рада и социјалну адаптацију и концентрација власти унутар Министарства унутрашњих послова и специјалних служби омогућавају да се, из неоинституционалистичке перспективе, уочи деформализација процедура и смањење улоге судских и грађанских поступака у корист шире административне дискреције агенција за спровођење закона.

Руско искуство не функционише као предмет компаративног поређења са другим државама, већ као аналитички индикатор начина на који се у условима интензивне мобилности и регионалне нестабилности трансформише сама логика суверенитета. Оно омогућава уочавање механизма инфраструктуризације границе, у којима се надзор, биометризација и административна дискреција преплићу у јединствен режим управљања популацијом. Питање више није да ли је одређени политички систем упоредив, већ како се у различитим просторима појачане миграционе динамике артикулишу режими селекције, контроле и правне условљености.

У том смислу, руски пример указује на један могући правац институционалне еволуције, померање од модела интеграције ка моделу инфраструктурног условљавања присуства, у којем се суверена моћ не исцрпљује у физичком надзору територије, већ се остварује кроз дигиталну контролу података, статуса и приступа друштвеним ресурсима. Управо у том помаку – од географске линије ка алгоритму – може се ре-промишљати појам границе.

ЗАКЉУЧАК

Анализа указује на преобликовање институционалне парадигме управљања миграцијама у правцу дигитално посредоване секуритизације. Миграција се постепено измешта из домена социјално-политичке интеграције у сферу управљања ризиком, при чему се безбедносни дискурс учвршћује кроз правне, административне и технолошке механизме. Секуритизација се, стога, не задржава на нивоу реторике, већ се институционално материјализује у конкретним процедурама и инструментима контроле.

Користећи пример Руске Федерације као аналитички индикатор, уочено је да операционализација секуритизационог дискурса кроз биометријску идентификацију, дигиталне регистре и алгоритамску селекцију доводи до редистрибуције надлежности у корист безбедносних структура и до преобликовања свакодневног статуса миграната. Правни положај појединца постаје условљен позицијом у информационом систему, док приступ раду, финансијским услугама и комуникационој инфраструктури у растућој мери зависи од валидности дигиталног профила. Контрола се тиме премешта са територијално заснованих механизма на инфраструктуру података. Иако се налази односе на конкретан институционални контекст, руски пример функционише као аналитички индикатор ширих тенденција дигиталне секуритизације.

Сprovedено истраживање показује да слабљење либералног интегративног модела у анализираном контексту добија облик институционалне трансформације ка режиму условљеног присуства, у којем се легалност артикулише кроз административну проверљивост и дигиталну транспарентност. Суверена моћ се све израженије реализује посредством управљања подацима и алгоритамских процедура. Закључно, успоставља се конфигурација

дигиталне секуритизације у којој граница престаје да буде фиксна територијална линија и постаје мобилна, док дигитални податак преузима улогу основне јединице институционалне заштите и безбедности. Тиме се као кључни теоријски и нормативни изазов намеће питање граница институционалне дискреције у алгоритамским режимима контроле и њиховог односа према основним правима.

РЕФЕРЕНЦЕ

Администрация Президента России. Новости, Выступления и стенограммы. 25 марта 2024 года. *Совещание по мерам, принимаемым после теракта в «Крокус Сити Холле»*. Internet. <http://kremlin.ru/events/president/news/73732>, 20/02/2026.

Государственная Дума. Законопроект № 729111-8 «О внесении изменений в Уголовный кодекс Российской Федерации и статью 151 Уголовно-процессуального кодекса Российской Федерации (в части совершенствования механизмов противодействия организации незаконной миграции и обеспечения общественной безопасности)». <https://sozd.duma.gov.ru/bill/729111-8?ysclid=m2u9ge3zej393759453>, 15/02/2026.

Указ Президента Российской Федерации от 31.10.2018 № 622 (ред. от 12.05.2023). «О Концепции государственной миграционной политики Российской Федерации на 2019–2025 годы». Режим доступа: <http://kremlin.ru/events/president/news/58986>, 19/02/2026.

Указ Президента Российской Федерации от 15 октября 2025 года №738. О Концепции государственной миграционной политики Российской Федерации на 2026 – 2030 годы <http://www.kremlin.ru/acts/bank/52490?ysclid=mpz64r4kah244045355>, 16/02/2026.

Федеральный закон от 08.08.2024 № 260-ФЗ «О внесении изменений в отдельные законодательные акты Российской Федерации». <http://publication.pravo.gov.ru/document/0001202408080069>, 20/02/2026.

Федеральный закон от 08.08.2024 № 248-ФЗ «О внесении изменений в Кодекс Российской Федерации об административных правонарушениях». <http://publication.pravo.gov.ru/document/0001202408080050>, 19/02/2026.

Федеральный закон от 08.08.2024 № 303-ФЗ «О внесении изменений в Федеральный закон «О связи» и отдельные

- законодательные акты Российской Федерации»». <http://publication.pravo.gov.ru/document/0001202408080127>, 15/02/2026.
- Федеральный закон* от 26.10.2024 № 358-ФЗ «О внесении изменений в статью 25–6 Федерального закона «О порядке выезда из Российской Федерации и въезда в Российскую Федерацию» и Федеральный закон «О правовом положении иностранных граждан в Российской Федерации»». <http://publication.pravo.gov.ru/Document/View/0001202410260007>, 17/2/2026.
- Постановление Правительства Российской Федерации* от 7.11.2024 № 1510 «О проведении эксперимента по апробации правил и условий въезда в Российскую Федерацию и выезда из Российской Федерации иностранных граждан и лиц без гражданства». <http://publication.pravo.gov.ru/document/0001202411130026>, 18/2/2026.
- Постановление Правительства Российской Федерации* от 16.12.2024 № 1796 «Об установлении на 2025 год допустимой доли иностранных работников, используемых хозяйствующими субъектами, осуществляющими на территории Российской Федерации отдельные виды экономической деятельности». <http://publication.pravo.gov.ru/document/0001202412200088?index=1>, 15/02/2026.
- Федеральный закон* от 28.12.2024 № 544-ФЗ «О внесении изменений в статьи 67 и 78 Федерального закона «Об образовании в Российской Федерации»». <http://publication.pravo.gov.ru/document/0001202412280045>, 20/02/2026.
- Указ Президента Российской Федерации* от 30.12.2024 № 1126 «О временных мерах по урегулированию правового положения отдельных категорий иностранных граждан и лиц без гражданства в Российской Федерации в связи с применением режима высылки». <http://publication.pravo.gov.ru/document/0001202412300002>, 19/02/2026.
- Федеральный закон* от 23.5.2025 № 121-ФЗ «О внесении изменений в отдельные законодательные акты Российской Федерации и о проведении эксперимента по внедрению дополнительных механизмов учета иностранных граждан». <http://publication.pravo.gov.ru/document/0001202505230034>, 19/02/2026.
- Федеральный закон* от 31.07.2025 № 271-ФЗ «О внесении изменений в часть вторую Налогового кодекса Российской

- Федерации». <http://publication.pravo.gov.ru/document/0001202507310002>, 15/02/2026.
- Федеральный закон от 31.07.2025 № 329-ФЗ «О внесении изменений в статьи 15.1 и 18 Федерального закона «О правовом положении иностранных граждан в Российской Федерации»» от 25.07.2002 № 115-ФЗ. <https://mvd.consultant.ru/documents/1058915>, 19/02/2026.
- Федеральный закон от 31.07.2025 № 314-ФЗ «О внесении изменений в отдельные законодательные акты Российской Федерации». <http://publication.pravo.gov.ru/document/0001202507310063>, 17/02/2026.
- Указ Президента Российской Федерации от 15.10.2025 № 738 [Концепция 2026-2030]. «О Концепции государственной миграционной политики Российской Федерации на 2026–2030 годы». Режим доступа: <http://static.kremlin.ru/media/events/files/ru/qVoObOeUrpLFcowQJADmTEz6DYjp7thW.pdf>, 15/02/2026.
- Постановление Правительства Российской Федерации от 05.12.2025 № 1995 «Об установлении на 2026 год допустимой доли иностранных работников, используемых хозяйствующими субъектами, осуществляющими на территории Российской Федерации отдельные виды экономической деятельности». <http://publication.pravo.gov.ru/document/0001202512120034>, 17/02/2026.
- Agamben, Giorgio. 2008. “No to Bio-Political Tattooing.” *Communication and Critical/Cultural Studies* 5 (2): 201–202. doi: 10.1080/14791420802024300.
- Amoore, Louise. 2013. *The Politics of Possibility: Risk and Security Beyond Probability*. Durham, NC: Duke University Press.
- Balzacq, Thierry, ed. 2011. *Securitization Theory: How Security Problems Emerge and Dissolve*. London: Routledge.
- Bentam, Džeremi. 2014. *Panoptikon ili nadzorna zgrada*. Novi Sad: Mediterran Publishing.
- Bigo, Didier. 2008. “Globalized (In)Security: The Field and the Ban-Opticon.” In *Terror, Insecurity and Liberty: Illiberal Practices of Liberal Regimes after 9/11*. eds. Didier Bigo and Anastassia Tsoukala, 10–48. London: Routledge.
- Buzan Barry, Ole Wæver, and Jaap de Wilde. 1998. *Security: A New Framework for Analysis*. Boulder, CO: Lynne Rienner Publishers.

- Castles, Stephen, and Mark J. Miller. 2009. *The Age of Migration*. New York: Guilford Press.
- Floyd, Rita. 2019. *The Morality of Security: A Theory of Just Securitization*. Cambridge University Press.
- Foucault, Michel. 1977. *Discipline and Punish: The Birth of the Prison*. New York: Pantheon Books.
- Huysmans, Jef. 2006. *The Politics of Insecurity: Fear, Migration and Asylum in the EU*. London: Routledge.
- Kymlicka, Will. 1995. *Multicultural Citizenship*. Oxford: Oxford University Press.
- Luknar, Ivana. 2022. „Social control theory and cybercrime”. *Nacionalni interes* 41 (1): 147–159.
- Luknar, Ivana. 2025. *Socio-political effects of technology*. Belgrade: Institute for Political Studies.
- Lyon, David. 2007. *Surveillance Studies: An Overview*. Cambridge: Polity Press.
- Modood, Tariq. 2007. *Multiculturalism: A Civic Idea*. Cambridge: Polity Press.
- Parekh, Bhikhu. 2006. *Rethinking Multiculturalism*. 2nd ed. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Sassen, Saskia. 2006. *Territory, Authority, Rights*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Taylor, Charles. 1994. “The Politics of Recognition.” In *Multiculturalism: Examining the Politics of Recognition*, ed. Amy Gutmann, 25–73. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Zuboff, Shoshana. 2019. *The Age of Surveillance Capitalism*. New York: PublicAffairs.

*Nemanja Vukčević**

Institute for Serbian Culture Pristina – Leposavic

SECURITIZATION OF MIGRATION AND INSTITUTIONAL TRANSFORMATION – FROM THE INTEGRATION MODEL TO DIGITAL CONTROL WITH REFERENCE TO THE RUSSIAN FEDERATION

Resume

The paper examines the transformation of the institutional paradigm of migration governance under conditions of intensified securitisation and the digitalisation of security practices. It starts from the structural contradiction between states' economic need for migration resources and the limited effectiveness of liberal integration models, arguing that migration is increasingly displaced from the domain of socio-political regulation into the register of security. In this process, migration is framed as an existential threat, thereby legitimising exceptional measures beyond ordinary political procedures. The theoretical framework combines securitisation theory of the Copenhagen School with its sociological and critical extensions, emphasising the intersubjective construction of threat and its institutionalisation through practices, professional security fields, and administrative instruments. The analysis is further informed by the concepts of governmentality, digital surveillance, and algorithmic risk assessment, which illuminate how contemporary security rationality operates through data extraction, classification, and preemptive intervention. Methodologically, the paper applies discourse analysis of strategic documents and a systematic examination of the normative-legal framework regulating biometric identification and migration control. The Russian Federation is used as an analytical indicator rather than a comparative benchmark, enabling the identification of broader tendencies of digital securitisation. The findings demonstrate that securitisation no longer remains at the level of discourse but becomes materially entrenched through biometrization, digital registers, geolocation mechanisms, and algorithmic selection.

* Email address: nemanja.vukcevic@iskp.ac.rs; ORCID 0000-0003-3682-3888.

In the Russian case (2023–2026), a sharp transition from a socio-economic integration paradigm toward a restrictive security model is institutionalised through extensive legal amendments, real-time digital monitoring, and expanded administrative discretion. Migration policy thus evolves into an infrastructure of continuous security rationality in which legal status becomes dependent on position within digital systems. The paper concludes that this shift marks a move from territorially grounded border control to data-driven governance of mobility. The border becomes mobile, and digital data emerges as the primary unit of intervention, raising fundamental questions about institutional discretion and the protection of rights within algorithmic regimes of control.

Keywords: securitisation of migration, institutional transformation, biometric identification, digital registers, the concept of governmentality, Russia.

* Овај рад је примљен 2. марта 2026. године, а прихваћен на састанку Редакције 20. јула 2026. године.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
323.1(=163.41)

НАЦИОНАЛНИ интерес : часопис за национална и
државна питања = National interest : journal for National and State
issue / главни и одговорни уредник Миломир Степић.- [Штампано
изд.]. - Год. 1, бр. 1 (2005)- . - Београд :Институт за политичке
студије, 2005- (Инђија : Комазец)

Три пута годишње. - Друго издање на другом медијуму:
Национални интерес (CD-ROM) = ISSN 1452-2152
ISSN 1820-4996 = Национални интерес (Штампано изд.)
COBISS.SR-ID 125448460